

Utbildningsförvaltningen
Teresia Kjellgren
0171-626426
teresia.kjellgren@enkoping.se

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Återrapportering av uppdrag till förvaltningen gällande utredning om eventuella besparingar inom verksamhetsområde förskola

Förslag till beslut

Förslag till nämnden

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutar att:

1. Godkänna återrapporteringen av uppdraget.

Beskrivning av ärendet

Skolnämnden beslutade i november 2015 att erbjuda föräldralediga och arbetssökande i Enköpings kommun möjlighet att söka 20 timmar per vecka för barn på förskolan. Beslutet började gälla från och med 1 augusti 2016 och gäller fortfarande.

I utredningen som låg till grund för det beslutet räknades det fram att förslaget innebar en kostnadsökning motsvarande fem miljoner kronor för de kommunala förskolorna i Enköpings kommun.

20 september 2023 beslutade utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden att ge förvaltningen i uppdrag att utreda eventuella besparingar som kan göras i en översyn av erbjudandet om 20 timmar i förskolan istället för 15 timmar för barn till arbetslösa eller föräldralediga.

Uppdraget ska återrapporteras på nämndens sammanträde den 8 november 2023.

Utbildningsförvaltningens bedömning

Utredningen och grunderna till förvaltningens bedömning återfinns i sin helhet i bilaga 01.

Efter att ha tittat på möjligheterna om nämnden kan göra en besparing inom verksamhetsområde förskola bedömer förvaltningen att det är svårt att göra en besparing i likhet med den kostnadsökningen som nämnden vid föregående beslut

antog skulle bli. Utredningen visar att det inte är möjligt att urskilja vad som är vad och det därför inte går att peka på specifika kostnader som kan plockas bort.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2023-10-18

Bilaga 01 – Utredning om besparingar inom verksamhetsområde förskola

Bilaga 02 – 20 timmar – uppdaterad (beslutsunderlaget från 2015)

Bilaga 03 - protokollsutdrag SKN2015-11-19 §111, dnr SKN2015/181

Linda Lindahl
Förvaltningschef UF
Enköpings kommun

Ulrika Björn
Administrativ chef
Enköpings kommun

Kopia till:
[Klicka här för att ange text.](#)

Utbildningsförvaltningen
Teresia Kjellgren
0171-626426
teresia.kjellgren@enkoping.se

Utredning om eventuella besparingar inom verksamhetsområde förskola

Bakgrund

Skolnämnden beslutade i november 2015 att erbjuda föräldralediga och arbetssökande i Enköpings kommun möjlighet att söka 20 timmar per vecka för barn på förskolan. Beslutet började gälla från och med 1 augusti 2016 och gäller fortfarande.

I utredningen som låg till grund för det beslutet räknades det fram att förslaget innebar en kostnadsökning motsvarande fem miljoner kronor för de kommunala förskolorna i Enköpings kommun.

20 september 2023 beslutade utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden att ge förvaltningen i uppdrag att utreda eventuella besparingar som kan göras i en översyn av erbjudandet om 20 timmar i förskolan istället för 15 timmar för barn till arbetslösa eller föräldralediga.

Omvärldsspaning

När man tittar på kommunerna runt Enköping ser man att de har liknande regler om vistelsetid som Enköping. De erbjuder alltså föräldralediga och arbetssökande upp till 20 timmar vistelsetid (mot avgift) i veckan. Västerås har till och med lite mer för de äldre barnen. De erbjuder föräldralediga och arbetssökande som har barn som är minst 3 år upp till 25 timmar i veckan.

För alla kommuner gäller att man på avgiften för alla barn som är 3–5 år gör ett avdrag för allmän förskola.

Utbildningsförvaltningens gällande regler för placering i förskola och i pedagogisk omsorg för arbetssökande och föräldralediga

Om vårdnadshavare till barn placerat i förskola är arbetssökande eller föräldraledig har barnet rätt enligt skollagen (SL) att vistas i förskoleverksamheten 15 timmar i veckan (SL 8 kap. 5§ och 6§). I Enköpings kommun erbjuds vistelsetid upp till 20 timmar i veckan.

Väljer man att ha barnet i verksamheten 15 timmar i veckan är barnet i verksamhet på förmiddagen och går hem innan lunch. Väljer man att ha barnet 20 timmar i veckan är barnet i verksamhet på förmiddagen och går hem några timmar efter lunch. Exakta tider bestäms av verksamhetens organisation.

Allmän förskola

Rätten till den lagstadgade allmänna förskolan börjar gälla från höstterminen det år barnet fyller 3 år och innebär rätt till avgiftsfri förskola med maximalt 15 timmar i veckan eller minst 525 timmar per år (SL 8 kap. 4§). 525 timmar motsvarar 15 timmar per vecka under skolans läsårstider med uppehåll för samtliga lov och studiedagar/kompetensutvecklingsdagar. Tid utöver 525 timmar debiteras enligt regler om avgifter för förskoleverksamhet, pedagogisk omsorg, fritidshem och pedagogisk omsorg på obekvämt arbetstid.

Om barn i åldern 3-5 år behöver fler timmar i förskolan debiteras vårdnadshavare ordinarie avgift, men avgiften reduceras med 22,5 procent.

All vistelsetid utöver den allmänna förskolan debiteras enligt ordinarie avgift.

Möjlig besparing?

För att ta reda på om det skulle bli en besparing att erbjuda 15 timmar istället för 20 timmar behöver man titta på huruvida det alls blev en kostnadsökning när förändringen infördes 2016.

Flera saker hände vid samma tid som gör det svårt att veta vad som verkligen var en kostnadsökning utifrån möjligheten till ökad vistelsetid eller om annat bidrog till kostnadsökningen.

Bland annat så tilldelades Enköpings kommun ett statsbidrag för minskade barngrupper. Statsbidraget blev tillgängligt samtidigt som nämnden verkställde beslutet om möjlighet till ökade vistelsetider. För de förskolor som fick ta del av statsbidraget använde man det till att öka bemanningen.

Vid tidpunkten för beslutet var barnen som hade en vistelsetid på max 15 timmar i veckan på förskolan fem timmar om dagen tre dagar i veckan, tisdag-torsdag och åt då lunch på förskolan.

Antagandet som nämnden gjorde var att de flesta barn skulle använda möjligheten till fem timmar extra vistelsetid till att vara på förskolan måndag-torsdag. Detta gjorde att nämnden såg behov av extra personal.

Idag är de barn som går 15 timmar i veckan på förskolan tre timmar per dag fem dagar i veckan och barnen äter inte lunch på förskolan.

Att få fram om det verkligen blev en kostnadsökning försvåras också av att barnen ändrade vistelsetid vid olika tidpunkter. Uträkningen grundade sig på antagandet att alla barn som gick 15 timmar i veckan skulle välja att utöka barnens vistelsetid till 20 timmar i veckan. Det skedde inte i den omfattning som nämnden bedömde.

Antal barn som blir berörda

Kommunala och fristående förskolor hade i september 2023, 598 barn inskrivna i förskolan med en vistelsetid på max 20 timmar i veckan. Av dem går 347 barn i kommunala förskolor och 251 barn går i fristående förskolor.

I de kommunala förskolorna är det 62 barn som är mellan 3 och 5 år och har en vistelsetid på max 15 timmar i veckan. De barnen omfattas alltså av den allmänna förskolan.

235 barn i åldrarna 1 till 5 år i de kommunala förskolorna har en vistelsetid över 15 timmar men max 20 timmar i veckan.

Bedömning

Nämnden har en budgetram som baseras på antal barn och inte på vistelsetid. Det betyder att 235 barn som idag betalar för vistelsetid över 15 timmar men max 20 timmar skulle hamna inom den allmänna avgiftsfria förskolan. Den intäkten skulle utebli för nämnden. Skulle en djupare utredning göras för att räkna ut hur mycket mindre nämnden får i ersättning ger den ändå bara en ögonblicksbild. Detta eftersom förskoleavgiften baseras på vårdnadshavarnas inkomst och deras inkomst kan variera från år till år.

En viss minskning för matkostnad kan göras men den bedöms inte påverka nämnvärt.

Utifrån ovanstående bedömer förvaltningen att det är svårt att göra en besparing i likhet med den kostnadsökning som nämnden vid föregående beslut antog skulle bli. Utredningen visar att det inte är möjligt att urskilja vad som är vad och det därför inte går att peka på specifika kostnader som kan plockas bort.

Monica Tägtström Bergman
0171-62 65 64
monica.tagtstrom-bergman@enkoping.se

Skolnämnden

Ärendenummer: SKN2015/181

Erbjuda 20 timmar förskola

Förslag till beslut

Erbjuda arbetssökande eller föräldralediga rätt till förskoleverksamhet 20 timmar per vecka från och med den 1 januari 2016.

Barnets
bästa ska
beaktas
vid alla
beslut som
rör barn

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Den politiska majoritetens beslutade budget i kommunfullmäktige för 2015

Kommunfullmäktige beslutade budget för Enköping 2015 präglas av delaktighet och långsiktighet. Ett inkluderande samhälle som är tillgängligt för alla. Budget under mandatperioden 2014–2018 har bärighet in i framtiden och genomsyras av en syn på hur Enköpings kommun ska utvecklas så att alla blir en del av samhället.

Barn har rätt att känna sig inkluderade i samhället som är tillgängligt för alla. En viktig del i detta är att se förskolan som en del i det livslånga lärandet som rustar barnen för livet. Vad föräldrarna gör ska inte påverka barnens rätt till att ingå i ett pedagogiskt sammanhang. Om man håller barnets utveckling i centrum blir det orimligt att stänga ute eller begränsa barn från en utvecklande verksamhet.

Idag erbjuds 15 timmar i veckan till föräldralediga och arbetssökande, och politikerna menar att det i vissa fall inte räcker. Förutsättningarna för ett förverkligande av förskolans pedagogiska uppdrag kan försämrats av att barn är frånvarande under större delen av dagen. Därför är 15 timmar i veckan otillräckligt i många fall. Den korta tiden riskerar att drabba barnens lärande och möjligheter till social utveckling. 15 timmars förskola kan också vara en otillräcklig avlastning för många föräldralediga föräldrar som skulle behöva mer tid för att kunna hämta och lämna de äldre barnen på förskola och skola och också ha tid över för att etablera kontakten med sina yngre barn. Även arbetssökande föräldrar kan behöva mer än 15 timmar i veckan för sina barn på förskolan för att söka jobb och för vidareutbildning.

Genom att öka möjligheten till 20 timmar får familjer större valfrihet att välja den tid som passar bäst oavsett livssituation.

Skolförvaltningens gällande regler för placering i förskola och i pedagogisk omsorg

Gällande regler för arbetssökandes eller föräldraledigas rätt till förskoleverksamhet har barn till arbetssökande eller föräldralediga rätt till förskoleverksamhet under minst 3 timmar per dag eller 15 timmar per vecka. Förskolechefen kan fatta beslut om utökad tid för arbetssökande till exempel för att kunna göra en arbetsintervju. Förskolechefen kan även vid särskilda skäl fatta beslut om mer tid om barnet bedöms ha eget behov av förskolans verksamhet.

Barn till föräldralediga och arbetssökande som inte omfattas av allmän förskola har rätt till plats 15 timmar per vecka mot avgift enligt taxa.

Allmän förskola

Från och med hösten det året som barnet fyller 3 år erbjuds allmän förskola under minst 525 timmar om året, detta innebär 15 timmar per vecka under grundskolans läsår. Barn som går i allmän förskola är lediga under skolans lov. Förskolechefen avgör hur de 15 timmarna ska förläggas per vecka. Den allmänna förskolan är avgiftsfri.

Från och med hösten det året som barnet fyller 3 år, får de barn som är mer tid på förskolan än den tid som omfattas av allmän förskola, en minskad avgift.

Antal barn

Kommunala och fristående förskolor hade i januari 2015, 379 barn inskrivna på 15 timmar, det vill säga 18 % av alla barn.

Skolförvaltningens bedömning

- Förslaget genererar en kostnadsökning på 5 miljoner kronor. Utöver det behövs ett omställningsbidrag till enheterna för att organisera om förskolan. Se uträkning i bilaga.
- Det finns ingen norm för antal barn i barngruppen men forskning har visat att förskolan som friskfaktor kan vändas till en risk för barnet med allt för stora barngrupper (baserat på antal relationer för barnet och barnets anknytning till vuxna). Barngruppernas storlek i Enköping ligger över rikssnittet. Beslutet kommer att påverka möjligheten att minska barngruppernas storlek.
- Snittet på barnens närvaro i januari 2015 var 35 timmar per vecka. Personalen arbetar dagtid 39 timmar per vecka, 1 timme per vecka förläggs till kvällstid. Snittet på barnens närvaro kommer att öka vilket minskar förutsättningarna för förskolechefer att lägga in planeringstid på personalens schema. Konsekvensen av det kan vara att möjligheten att följa upp, dokumentera och analysera förskolans kvalitet och skapa goda villkor för lärande minskas.

Bilaga: Kostnad för genomförandet

Magnus Uhlin

Kostnad för genomförandet

Vid beräkningstillfället går totalt 377 15-timmarsbarn i Enköpings förskolor. Övervägande del av dem har vistelsetid mellan klockan 09.00-14.00 tisdag till torsdag. Skolförvaltningen uppskattar att de flesta kommer att gå mellan klockan 09.00-14.00 måndag till torsdag om gränsen höjs till 20 timmar. På måndagar behövs därmed bemanningen öka för 377 fler barn mellan klockan 09.00-14.00.

Varje pedagog har hand om 5 barn vilket ger $377/5=75,4$ pedagoger. På måndagar behövs därmed 75 pedagoger extra mellan klockan 09.00-14.00. För att göra om det till årsarbetare delas de 5 (då de endast jobbar en dag per vecka extra) vilket ger 15,08 årsarbetare.

Barnen är på förskolan i 5 timmar och en pedagog gör ca 7 timmar per dag i barngrupp vilket ger $15,08 \times 5/7=10,77$ årsarbetare. Skolförvaltningen har här räknat om antalet årsarbetare som behövs utifrån att barnen inte är där en full arbetsdag.

En snittlön på 25 000 kronor har använts då den ligger mellan en barnskötarlön och en förskollärlön vilket ger en årskostnad på ca 430 000 kronor per årsarbetare.
 $10,77 \times 430 = 4\,632\,000$ kronor

Utöver personal kostar barnen mat (de kostar även en del förbrukningsmaterial som är försumbart och därför inte medtaget). Barnen äter lunch, pedagogerna äter lunch och barnen äter frukt, 25 kronor per barn och dag. I förskolan räknas att ett barn är på plats 44 veckor av ett år vilket ger att 377 barn äter mat för 25 kronor en dag extra per vecka i 44 veckor. $377 \times 25 \times 44 = 415\,000$ kronor. Pedagogernas lunch är inräknad i de 25 kronorna.

Total kostnad $4\,632\,000 + 415\,000 = 5\,047\,000$ avrundat till ca 5 miljoner kronor.

Paragraf 111

Ärendenummer SKN2015/181

Beslutsärende: 20 timmars förskola

Beslut

1. Erbjudna föräldralediga och arbetssökande möjlighet att söka 20 timmar per vecka för barn på förskola från och med den 1 augusti 2016.
2. Ersätter tidigare fattat beslut av skolnämnden den 7 maj 2015, paragraf 6.

Reservation

Monica Avås (M), Runa Larsson (M) och Mats Lundqvist (C) och reserverar sig mot beslutet. De anser att det inte tas hänsyn till de betydande negativa effekter som både konsekvensanalysen och förskolechefer har belyst. Förutsättningarna saknas för att det inte skulle medföra en ökad belastning på personal och större barngrupper.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Skolnämnden fattade i den 7 maj 2015, paragraf 61, beslut om att erbjuda barn till arbetssökande eller föräldralediga rätt till förskola 20 timmar per vecka från och med den 1 januari 2016. Förslaget innebär en kostnadsökning motsvarande fem miljoner kronor för förskolorna i Enköpings kommun. I samband med detta beslut togs även beslut att skolförvaltningen ska göra en risk- och konsekvensanalys under hösten 2015, innan beslutet att införa utökad vistelsetid träder i kraft. Samtidigt skulle förvaltningen göra en handlingsplan inför införandet.

Skolförvaltningen har genomfört en risk- och konsekvensanalys, en barnkonsekvensanalys samt en handlingsplan.

I samband med handlingsplanen för införandet av erbjudandet bedömer skolförvaltningen att det kommer att krävas översyn av resursfördelningen till enheterna så att det ges möjlighet att anställa fler personal. I förlängningen innebär det även att öka möjligheten för medarbetare att kunna utföra sitt uppdrag, det vill säga upprätta en plan för hur planeringstid ska kunna genomföras. Samtidigt är det enligt skollagen, förskolechefen som ansvarar för sin inre organisation så att den pedagogiska delen av utbildningen förläggs under den tid som det finns flest pedagoger på förskolan. Det gör att det är förskolechefens beslut att bestämma när de 20 timmarna per vecka ska erbjudas.

Det antal platser kommunen har att erbjuda köande barn variera stort under året. De allra flesta lediga platserna finns från 1 augusti varje år då ca 500 barn lämnar förskolan och börjar i förskoleklass. De lediga platserna fylls succesivt under hösten, dels eftersom förskolorna inte kan ta emot lika många ettåringar som femåringarna som lämnade, och dels för att barnen som söker plats fyller ett år senare och då inte söker plats till höstterminsstart. Det gör att varje vårtermin finns det inte några nya platser att erbjuda utan varje förskola måste oftast förtäta barngrupperna för att kommunen ska garantera plats inom fyra månader. I dagsläget saknar cirka 100 barn plats under våren 2016. Skolförvaltningen planerar att starta några nya avdelningar men det saknas lokaler och pedagoger.

De kommunala förskolorna har beviljats statsbidrag för att minska barngruppernas storlek, vilket medför att förskolorna behöver omorganiseras så att de kan ta emot fler barn och i mindre grupper. Fler pedagoger ska anställas för statsbidraget för att statsbidraget ska kunna utbetalas.

Skolförvaltningens bedömning utifrån analyserna är att det är lämpligt att införa erbjudande om 20 timmar per vecka för föräldralediga och arbetssökande från och med den 1 augusti 2016.

Intygas att kopian stämmer överens med originalet

Skolnämndens arbetsutskott föreslår i beslut från den 3 november 2015, paragraf 93, att erbjuda arbetssökande och föräldralediga möjlighet att söka 20 timmar per vecka för barn på förskola från och med den 1 augusti 2016.

Yrkande

Monica Avås (M), Runa Larsson (M) och Mats Lundqvist (C) yrkar avslag på att införa 20 timmars förskola.

Propositionsordning

Ordförande finner att det finns två förslag till beslut: dels bifall till arbetsutskottets förslag och dels det förslag som yrkas av Monica Avås (M) med flera. Ordförande föreslår en propositionsordning som innebär att han ställer de två förslagen mot varandra. Skolnämnden godkänner propositionsordningen.

Ordförande ställer proposition på förslagen och finner att skolnämnden beslutat enligt arbetsutskottets förslag.

Omröstning

Omröstning begärs. Ordförande föreslår en propositionsordning som innebär att den som röstar på arbetsutskottets förslag röstar Ja och den som röstar på Monica Avås (M) med fleras förslag röstar Nej. Skolnämnden godkänner propositionsordningen.

Beslutande	Ja	Nej	Avstår
Sven Jansson (S)	x		
Maria Bakas (S)	x		
Susanne Brofall (S)	x		
Lene Juhlin (NE)	x		
Håkan Odenring (NE)	x		
Mats Lundqvist (C)		x	
Monica Avås (M)		x	
Runa Larsson (M)		x	
Kerstin Frantzén (SD)	x		
Summa	6	3	0

Skolnämnden har därmed beslutat enligt arbetsutskottets förslag.

Kopia till:
Kommunstyrelsen